

منهج النور - دانشنامه علوی

بزرگترین دائرة المعارف رایانه‌ای سخنان امام علی علیه السلام

○ علی نعیم‌الدین خانی

کلمات آسمانی و گلوآژه‌های نورانی که از مهتاب وجود امیر مؤمنان و مولای موحدان، علی علیه السلام، پرتوافشان گردیده، در گستره تاریخ بشری پروانگان بی شماری را به طواف وا داشته و صحیفه جامع حضرتش طریق بلاغت و هدایت را فراسوی مشتاقان علم و معنا گسترده است. اثر پایدار و یادمان ماندگار آن امام همام، «نهیج البلاغه»، گوهر گرانبهائی است به درخشندگی آفتاب، به لطافت گل، به قاطعیت صاعقه، به ژرفای اقیانوس و به بلندای افلاک که همواره فروغ عالمتابش کاروان بشریت را به گلشن دلنواز انسانیت، و کوثر زلال معرفت رهنمون می‌باشد.

از این رو، همزمان با ایام الله ولایت و امامت، عید سعید غدیر، بر آن شدیم تا با ارائه محتوا و امکانات نرم‌افزار «منهج النور - دانشنامه علوی»، کاربران و پژوهشگران محترم را با قابلیت‌های کارآمد این لوح فشرده آشنا سازیم و گوشه‌ای از زحمات تمامی عزیزانی را که در تهیه و تولید این برنامه تلاش نموده‌اند، به تصویر کشیم.

در راستای اشاعه فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم السلام و معارف ناب اسلامی، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی همزمان با ماه مبارک رمضان (۱۴۲۳ هـ. ق) نرم‌افزار ارزشمند «**منهج النور** - دانشنامه علمی» را به جامعه اندیشمندان و محققان ارائه نمود. این لوح فشرده که در دهمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم به عنوان نرم‌افزار برتر پژوهشی مورد تقدیر قرار گرفت، دارای محتوا و امکانات مفید و نوینی است که با در برداشتن ۱۱۰ عنوان کتاب در بیش از ۰ جلد در باره نهج البلاغه و غرر الحکم، بزرگترین دائرة المعارف رایانه‌ای سخنان امام علی علیه السلام به شمار می‌رود.

به طور کلی، این برنامه شامل: ۳۳ عنوان شرح و تعلیقه در ۱۶۳ جلد به زبان‌های فارسی و عربی، و نیز ۲۶ ترجمه به زبان‌های فارسی، انگلیسی و فرانسوی به همراه ۷ شرح و ترجمه منظوم می‌باشد. ضمن این که متن نهج البلاغه براساس پنج نسخه معتبر به نمایش گذاشته شده است و کاربر می‌تواند از قرائت کامل متن نهج البلاغه فیض الإسلام بهره‌مند شود. قابلیت‌های کارآمد این برنامه، در چهار بخش اصلی ارائه گردیده است: دانشنامه، کتابخانه، کتابنامه و امکانات عمومی.

۱- دانشنامه

دانشنامه به عنوان اصلی‌ترین بخش برنامه منهج‌النور، متن نهج البلاغه

و ترجمه و شرح آن را به همراه امکانات متعددی ارائه می‌کند. ارائه نسخه‌های گوناگون از نهج البلاغه، امکان مقایسه بین آنها و نیز جستجوی آیات، احادیث، ادعیه، اشعار و امثال به کار رفته در کلام امیر مؤمنان علیه السلام از ویژگی‌های قابل توجه این بخش می‌باشد. امکانات دانشنامه در چهار قسمت عرضه گردیده است:

۱-۱) نمایش:

نمایش متن نهج البلاغه براساس پنج نسخه: «فیض الإسلام، بنیاد، صبحی صالح، ابن ابی الحدید و محمد عبده» به همراه قابلیت تطبیق بین هر نسخه در این بخش ارائه شده است. در صورتی که متن در حال نمایش، نسخه فیض الإسلام باشد، با استفاده از امکان پخش صوت می‌توان صوت متن جاری را شنید.

کاربر در این قسمت، به متن، ترجمه و شروح مختلف نهج البلاغه دسترسی یافته و می‌تواند از قابلیت‌های گوناگون همچون: مقایسه میان دو متن، مشاهده نسخه خطی متن مورد نظر (براساس نسخه سال ۴۶۹ هـ. ق از نهج البلاغه فیض الإسلام) و نیز مصادر نهج البلاغه بهره‌مند گردد و از امکاناتی چون: دسترسی به اعلام موجود در متن، امثال مورد استفاده از نهج البلاغه و معانی لغاتی که در شروح مختلف ترجمه شده، استفاده مطلوب را ببرد.

عبارات نهج البلاغه در پنج قالب: مقدمه، خطبه‌ها، نامه‌ها، کلمات قصار و

غرائب ارائه گردیده که پژوهشگر براساس نیاز خود می‌تواند هر یک از این قالب‌ها را انتخاب کند. همچنین محقق می‌تواند با وارد کردن شماره خطبه، نامه یا حکمت دلخواه به متن مورد نظر دست یابد. چنانکه درج شماره جلد و صفحه متن نیز قابلیت دسترسی به متن دلخواه را برای کاربر فراهم می‌آورد.

گفتنی است که امکانات یادشده، در تمامی بخش‌های مربوط به گزینه نمایش در اختیار پژوهشگران قرار دارد تا آن که به شکل مطلوبی به ساماندهی پژوهش خود بپردازند. قابلیت‌های دیگر قسمت نمایش عبارتند از:

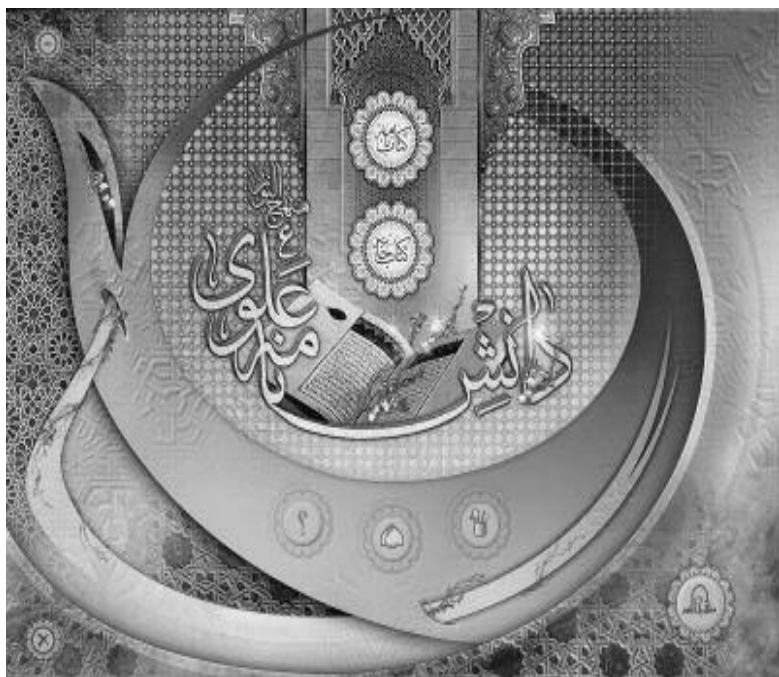
(۱) متن: کاربر در این برگه، به متن

نسخه‌های پنج‌گانه نهج البلاغه همراه با امکان مقایسه میان آنها دسترسی دارد. چنانچه یکی از نسخه‌های انتخابی، نهج البلاغه صبحی صالح باشد، می‌توان به تطبیق بین دو نسخه پرداخته، تفاوت‌های آنها را دریافت.

(۲) ترجمه: در برگه ترجمه، متن نهج

البلاغه و نیز ترجمه آن به سه زبان: فارسی، انگلیسی و فرانسوی در دو پنجره مستقل ارائه شده است. ضمن این که امکان دستیابی به ترجمه‌های موجود در برنامه و ترجمه‌های منظوم نهج البلاغه برای پژوهشگر فراهم می‌باشد.

نرم افزار ارزشمند «منهج النور» دارای محتوا و امکانات مفید و نوینی است که با در برداشتن بیش از ۲۸۰ کتاب در باره نهج البلاغه و غرر الحکم، بزرگترین دائرة المعارف رایانه‌ای سخنان امام علی علیه السلام به شمار می‌رود.

فهرست‌سازی در عناوین کتب انتخابی است. عملگرهای جستجو به منظور افزایش توانمندی کاربر در جستجوهای گوناگون تهیه شده تا هرچه سریعتر به مطلب مورد نظر خویش دست یابد. ضمن این که می‌تواند حاصل جستجوی کلمات و یا عبارات را به صورت اجمالی؛ یعنی نام کتاب، شماره جلد و شماره صفحه مشاهده کند و در پنجره دیگر پاسخ تفصیلی آن؛ یعنی متن جواب‌های جستجو شده را ملاحظه نماید.

امکانات ویژه‌ای جهت «فهرست‌سازی» و انجام عملیات گوناگون از فهرست‌های ایجاد شده در این برنامه عرضه شده است و کاربران می‌توانند با استفاده از این قابلیت، فهرست‌های پویا و متنوعی از کلمات را به شکل‌های مختلف تهیه و تنظیم کنند و این فهرست‌ها را در متن و یا فهرست کتب جستجو کرده و یا آنها را

۱ - ۲) جستجو:

با انتخاب این گزینه، امکانات متنوعی برای جستجوی الفاظ و عبارات نهج البلاغه به روش‌های مختلف، در اختیار محقق قرار می‌گیرد. از جمله ویژگی‌های این بخش، جستجو در متن نسخه‌های نهج البلاغه و یا پژوهش در عناوین فصل‌ها و ابواب آنهاست. با فعال کردن گزینه «جستجو در متن»، فهرست کلمات متن کتب انتخابی به صورت الفبایی به نمایش در می‌آید. هنگامی که این فهرست فعال باشد، جستجو و فهرست‌سازی فقط در متن کتب فعال برنامه صورت می‌گیرد. اما چنانچه گزینه «جستجو در فهرست»، فعال باشد، فهرستی از کلمات عناوین و سرفصل‌های کتب فعال برنامه، به صورت الفبایی قابل مشاهده است. فعال بودن این گزینه به معنای توانایی انجام جستجو و

۳) شعر: ترجمه‌های منظوم کلام امام

علی علیه السلام، در این قسمت عرضه شده است و کاربر می‌تواند به کمک گزینه «ترجمه» که در این برگه قرار دارد، کتاب‌های ترجمه‌شده به نثر را در پنجره‌ای جدید مشاهده نماید.

۴) شرح: در این برگه، متن نهج البلاغه به همراه مهمترین شروحي که بر آن نگاشته شده، ارائه گردیده است. با استفاده از گزینه‌های موجود در این پنجره، می‌توان به شرح مورد نظر خود دست یافت و آن را مطالعه کرد. در صورت فعال بودن امکان «ارتباط»، پنجره متن و شرح با یکدیگر منطبق می‌شود. قابل توجه است که در این برگه، به کمک گزینه «مقایسه» دو پنجره از شروح و ترجمه‌های موجود در برنامه ارائه می‌شود و کاربر می‌تواند در این جا به دو عنوان شرح و تفسیر از متن انتخابی دسترسی داشته باشد.

با یکدیگر ترکیب نمایند و پژوهش‌های گوناگون را در آنها به انجام‌رسانند.

با استفاده از گزینه «دامنه کتابی امکان محدود کردن دامنه جستجو برای کاربر فراهم می‌شود. در این دامنه می‌توان حوزه پژوهش خود را به یک یا چند نسخه محدود ساخت و به جستجو در نسخه‌های انتخابی پرداخت. افزون بر این، محقق قادر است عناوینی خاص از فهرست نسخه‌ها را حذف و یا انتخاب کرده و در دامنه محدودتری به انجام تحقیق بپردازد.

۳- ۱) فهرست‌ها:

بهره‌گیری از امکانات ارزشمند این بخش از دانشنامه علوی، کاربران را در ساماندهی تحقیق در مطالب متنوعی که در کلام امام علی علیه السلام مورد استفاده قرار گرفته، یاری می‌رساند.

در تمامی کارتا بل‌های این بخش، دو برگه: «فهرست» و «فهرست منتخب» وجود دارد که از طریق انتخاب برگه فهرست می‌توان مثلاً به آیات، احادیث، اشعار، ادعیه، امثال و یا اعلام موجود در نهج‌البلاغه دست یافت، و یا با فعال ساختن برگه فهرست منتخب، به جستجو و گزینش موردی در امور یادشده پرداخت. بخش «فهرست‌ها»، دارای کارتا بل‌های گوناگون ذیل می‌باشد:

۱) آیات: امکان جستجوی آیات به کار رفته در متن نهج‌البلاغه، در این کارتا بل فراهم آمده است. قسمت «آیات» دارای دو گزینه است؛ در صورت انتخاب برگه «فهرست»، آیات

موجود در نهج‌البلاغه نمایش داده می‌شود، و در صورت فعال بودن برگه «فهرست منتخب»، امکان جستجو و گزینش موردی آیات برای محقق فراهم می‌آید. در هر صورت، با قرار گرفتن نوار رنگی روی هر آیه، متنی از نهج‌البلاغه که مشتمل بر آن آیه است، در پنجره‌ای دیگر ظاهر می‌شود.

۲) احادیث: با انتخاب گزینه «احادیث»، قابلیت جستجوی احادیث نبوی موجود در متن نهج‌البلاغه برای کاربر امکان‌پذیر است. گفتنی است که احادیث این بخش، از فهرست روایات نبوی نسخه صبحی صالح گرفته شده است.

۳) اشعار: گزینش کارتا بل «اشعار»، موجب می‌شود که اشعار به کار رفته در متن نهج‌البلاغه در اختیار کاربر قرار گیرد.

۴) ادعیه: امکان جستجوی دعا‌های موجود در متن نهج‌البلاغه، از طریق گزینه «ادعیه» فراهم آمده است.

۵) امثال: پژوهشگر می‌تواند با گزینش این قسمت، به جستجو در مثل‌های به کار رفته در متن نهج‌البلاغه بپردازد.

۶) اعلام: فهرست تفصیلی اعلام نهج‌البلاغه در این برگه گنجانده شده است. با فعال شدن هر یک از اعلام، نشانی و متن عبارتی که مشتمل بر آن علم است، قابل دستیابی می‌باشد. به منظور سهولت در امر جستجو در اعلام، دو نوع دامنه در نظر گرفته شده است:

الف) دامنه نسخه‌ها: کاربر می‌تواند دامنه پاسخ‌ها را به تعداد خاصی از نسخه‌های موجود در برنامه محدود کند و به پژوهش در نسخه یا نسخه‌های مورد نظر بپردازد.

ب) دامنه اعلام: در این قسمت می‌توان محدوده جستجو در اعلام را مشخص نمود. گزینه‌های موجود در این دامنه عبارتند از: اشخاص، گروه‌ها، کتاب‌ها، زمان‌ها، جای‌ها، حیوانات، ستارگان، گیاهان و معادن. در حالت پیش فرض برنامه، تمامی این اعلام فعال هستند و پژوهشگر می‌تواند برخی از این اعلام را به دلخواه از دامنه خارج کند که در این صورت، فهرست براساس دامنه جدید بازسازی خواهد شد.

۷) مصادر: فهرستی ارزشمند از مصادر نهج‌البلاغه در این قسمت ارائه شده است. در این بخش نیز در صورت فعال بودن برگه «فهرست»، فهرست کامل مصادر نهج‌البلاغه به نمایش در می‌آید و با انتخاب برگه «فهرست منتخب» امکان ساختن فهرست‌های گوناگون از مصادر برای کاربر فراهم می‌شود. با فعال شدن هر یک از مصادر، نشانی روایاتی از نهج‌البلاغه که در آن کتاب نقل شده، به همراه نشانی مأخذ مصدر ارائه می‌گردد.

۲- کتابخانه

در این بخش از برنامه، متن مهمترین کتب مربوط به نهج‌البلاغه همراه با امکاناتی مانند: «قرآن» و «لغت‌نامه» عرضه شده است. قسمت‌های مختلف «کتابخانه» عبارتند از:

این گزینه به منظور نمایش متن کتب موجود در برنامه ارائه گردیده است و امکان انتخاب عنوان کتاب و جلد و صفحه آن، برای کاربر وجود دارد. پیش فرض برنامه، فعال بودن کلیه موضوعات؛ یعنی: «سید رضی، غررالاحکم، ترجمه، شرح و تعلیقه، امثال و اعلام، فرهنگنامه، اسناد، فرهنگ لغات، مستدرک، کتاب‌شناسی و در باره نهج البلاغه» می‌باشد.

با استفاده از دامنه موضوعی می‌توان دامنه فهرست موجود را براساس موضوع آنها به کتبی خاص محدود کرد. پس از انتخاب موضوع دلخواه، کتاب‌های مرتبط با آن موضوع در فهرست کتب برنامه ارائه می‌شود. مهمترین قابلیت‌های بخش نمایش از قرار ذیل است:

* پژوهش: در هنگام نمایش متون، در قسمت‌های نمایش و جستجو، هرگاه محقق دکمه «پژوهش» یا کلید سمت راست ماوس را فشار دهد، پنجره‌ای در دسترس قرار می‌گیرد که در آن سه عنوان: «جستجو»، «قرآن» و «لغت‌نامه» وجود دارد. با انتخاب عنوان «جستجو»، کلمه جاری مستقیماً به خط جستجوی ترکیبی منتقل می‌شود و می‌توان آن را در کتب فعال برنامه جستجو کرد. همچنین است انتخاب عنوان «قرآن» و یا «لغت‌نامه» که کلمه جاری به خطاً

جستجوی ترکیبی قرآن و یا به قسمت لغت‌نامه انتقال یافته، پژوهشگر ادامه کار را در آن بخش دنبال می‌کند. گفتنی است که چنانچه بخشی از متن انتخاب شده باشد، عملیات پژوهش در قسمت جستجو و قرآن، فقط بر روی متن منتخب انجام می‌گیرد و نه کلمه جاری. در صورت انتخاب متن، عملیات پژوهش در لغت‌نامه امکان‌پذیر نخواهد بود.

* مقایسه: امکان مقایسه بین دو متن متفاوت، در بخش نمایش در نظر گرفته شده است. کاربر می‌تواند بر اساس نیاز پژوهشی خود به انتخاب دو عنوان از کتب برنامه اقدام نماید و به مقایسه بین آن‌ها بپردازد. انتخاب کتاب در این قسمت، به نوع دامنه موضوعی که محقق آن را برگزیده است، بستگی دارد و فقط کتاب‌هایی را می‌تواند با یکدیگر مقایسه نماید که در فهرست دامنه انتخابی قرار دارند.

۲-۲) جستجو:

با انتخاب این گزینه، امکانات متنوعی برای جستجوی الفاظ و عبارات با روش‌های مختلف در اختیار کاربر قرار می‌گیرد. از ویژگی‌های این برنامه، قابلیت جستجو در متن کتب و یا جستجو در عناوین فصل‌ها و ابواب کتب است که در هر دو صورت، متن جواب‌های جستجو شده، قابل دسترسی است و با حرکت نوار

رنگی روی پاسخ‌های اجمالی می‌توان جواب تفصیلی آن را مشاهده نمود. همچنین امکان «فهرست‌سازی» و انجام عملیات گوناگون در فهرست‌های ایجاد شده، در این برنامه عرضه شده است. با استفاده از این قابلیت می‌توان فهرست‌های پویا و متنوعی از کلمات به شکل‌های مختلف تهیه کرد و این فهرست‌ها را در متن کتاب‌ها جستجو نموده و یا آنها را با یکدیگر ترکیب کرد و جستجوهای گوناگونی را در آنها به انجام رسانید. استفاده از علائم جانشینی (* و ؟) نیز در این قسمت، مسیر پژوهش را برای کاربر هموار ساخته است.

واحد جستجو در این برنامه، یک بند (پاراگراف) است؛ یعنی کلمات و عبارات مورد پژوهش باید در یک بند موجود باشند. همچنین کاربر می‌تواند به کمک عملگرهای منطقی به جستجوی ترکیبی بپردازد. این عملگرها برای افزایش توانمندی در

جستجوهای گوناگون تهیه شده تا پژوهشگران هر چه سریعتر مطلب مورد نظر خویش را به دست آورند.

به منظور ایجاد سهولت در امر تحقیق، امکان محدود کردن دامنه جستجو برای کاربر در نظر گرفته شده است. در این برنامه به سه طریق می‌توان دامنه پژوهش در کتب را محدود کرد:

۱) دامنه کتابی: با استفاده از این

قسمت می‌توان دامنه جستجو را به کتبی

نمایش متن نهج البلاغه بر اساس پنج نسخه: «فیض الإسلام، بنیاد، صبحی صالح، ابن ابی الحدید و محمد عبده» به همراه قابلیت تطبیق بین هر نسخه در این برنامه ارائه شده است.

خاص محدود ساخت. در صورتی که یک کتاب بیش از یک جلد داشته باشد، کاربر می‌تواند برخی از مجلدات را حذف کند و به پژوهش در محدوده انتخابی بپردازد.

۲) دامنه مؤلفی: به کمک این فهرست می‌توان دامنه جستجو را بر اساس نام مؤلفان کتب محدود نمود. همچنین در این قسمت، پژوهشگر قادر است در صورت تمایل، برخی از کتب یک مؤلف را از دامنه خارج کند و هر گاه کتابی بیش از یک جلد داشته باشد، می‌تواند برخی از مجلدات را به دلخواه از دامنه خارج سازد.

۳) دامنه محیطی: این قابلیت موجب می‌گردد که کاربران دامنه جستجو را به شکل‌های مختلف محدود کرده، هرچه سریعتر به مطلب مورد نظر دست یابند. از طریق این نوع دامنه، می‌توان یک محیط

را دامنه برای محیط دیگر قرارداد؛ یعنی بر روی جستجوی پیشین، جستجوی دیگری انجام داد و این روند را تا چند مرحله دنبال کرد. استفاده از قابلیت دامنه محیطی یا جستجو در جستجو، به دو روش: «جستجو در متن» و «جستجو در فهرست» امکان‌پذیر است.

۳ - ۲) قرآن:

یکی از قابلیت‌های ویژه در برنامه دانشنامه علوی، عرضه متن کامل قرآن کریم به خط عثمان طه (قرآن مدینه) است که امکان «نمایش» و «جستجو» در آن وجود دارد.

با فعال شدن گزینه «نمایش» دسترسی به کل قرآن برای کاربر ممکن می‌شود. در این قسمت، آیات قرآن کریم به سه روش مرتب شده‌اند: «ترتیب مصحف»، «ترتیب الفبایی از ابتدا» و

«ترتیب الفبایی از انتها». در قسمت جستجو، از راه‌های مختلف می‌توان کلمات یا عبارات مورد نظر را در متن قرآن کریم جستجو کرد. با فعال کردن برگه «کلمه»، فهرست کلمات قرآن به صورت الفبایی مشاهده می‌گردد. ضمن این که تعداد تکرار هر واژه در قرآن مجید نیز در مقابل آن درج می‌شود. اما با فعال ساختن برگه «ریشه»، فهرستی قابل مشاهده است که شامل ریشه‌های کلمات قرآن کریم است. این فهرست بدون لحاظ اِعراب کلمات تهیه شده است و با انتخاب هر یک از ریشه‌ها، تمامی مشتقات موجود از آن ریشه در متن قرآن، در فهرست کلمات ارائه می‌شود.

کاربر با استفاده از عملگرهای موجود می‌تواند کلمات و عبارات قرآن را به شکل‌های مختلف جستجو نماید. گفتنی

است که واحد جستجو در قسمت قرآن برنامه، یک آیه است؛ یعنی کلمات جستجو شده باید در یک آیه وجود داشته باشند.

۴ - ۲) لغت نامه:

به منظور دستیابی به معنای واژه‌های دلخواه، همزمان با استفاده از برنامه، می‌توان از لغت‌نامه «لسان العرب» بهره‌مند گردید. لغت‌نامه در دو قسمت: «ریشه» و «مشتق»، با کارایی‌های متفاوت عرضه شده است.

۳ - کتابنامه

به منظور آشنایی کاربران با موضوع و محتوای نرم‌افزار منهج النور، فهرستی از کتاب‌های برنامه همراه با اطلاعاتی در باره نویسنده و شناسنامه هر یک از کتب، در این بخش ارائه شده است. قسمت‌های اصلی کتابنامه عبارتند از:

۱ - ۳) کتب:

با انتخاب گزینه «کتب»، فهرستی از کتاب‌های موجود در برنامه نمایش داده می‌شود. کاربر می‌تواند با استفاده از دامنه موضوعی، دامنه فهرست را محدود ساخته و به کتب مورد نظر خویش در موضوع خاص دسترسی پیدا کند و آنگاه در قسمت شناسنامه کتاب از ویژگی‌های چاپ آن اطلاع یابد. ضمن این که می‌توان در قسمت «توضیحات»، به اطلاعات مختصر و مفیدی در باره هر کتاب دست یافت.

یکی از امکانات پیشرفته در این بخش، ویژگی «فهرست‌سازی» است که با استفاده از این قابلیت می‌توان فهرست‌های پویا و متنوعی از کلمات به شکل‌های مختلف تهیه نمود. فعال یا غیر فعال بودن گزینه «دقت» به هنگام فهرست‌سازی، در تعداد جواب‌های به دست آمده، تأثیر فراوانی دارد.

در بخش یادداشت کتابنامه، پژوهشگر می‌تواند به ثبت نظرات شخصی خود در مورد هر یک از کتب فهرست اقدام کند و در قسمت «تصویر کتاب»، تصویری از کتاب جاری را مشاهده نماید. همچنین به کمک گزینه «متن کتاب»، امکان دستیابی به متن کتاب جاری در بخش کتابخانه برای کاربر فراهم می‌باشد.

۲ - ۳) پدید آورندگان:

فهرستی از اسامی مؤلفان، مصححان و مترجمانی که نام کتاب آنان در فهرست کتب آمده، در این بخش ارائه گردیده است. در صورت فعال بودن برگه «فهرست»، نام این اشخاص به ترتیب حروف الفبا در دسترس قرار می‌گیرد. با قرار دادن نوار رنگی بر روی نام هر شخص، نام کتاب و یا کتب مربوط به او در پنجره‌ای مجزاً مشاهده می‌شود و در سمت چپ صفحه جاری، مشخصات کتابنامه‌ای و تصویر هر کتاب به همراه صفحه‌ای جهت یادداشت تحقیقات شخصی کاربر فراهم آمده است. در حالت اولیه، نام ۱۷۶ مؤلف، مترجم و

مصحح در فهرست دیده می‌شود. اما به کمک دامنه موجود می‌توان فهرست جاری را به موارد دلخواه محدود ساخت. با استفاده از گزینه «کتب»، می‌توان مستقیماً به قسمت کتب کتابنامه انتقال یافت.

۳ - ۳) جستجو:

در این قسمت از برنامه قابلیت‌های ارزشمندی جهت انجام جستجو در اسامی کتب کتابنامه فراهم آمده است. در بخش جستجو، فهرستی الفبایی از کتاب‌هایی که در مورد نهج البلاغه نگاشته شده است، مشاهده می‌گردد که با فعال شدن نام هر کتاب، اطلاعات کتابنامه‌ای آن به همراه توضیحاتی کوتاه در باره هر کتاب در پنجره دیگر به نمایش در می‌آید.

با انتخاب گزینه «متن کتاب» در صورت وجود کتاب جاری در کتابخانه، می‌توان به متن کتاب در آن جا منتقل شد و به وسیله قابلیت «کتب» مستقیماً به قسمت «کتب» کتابنامه انتقال یافت. وجود دامنه‌های متنوع در بخش جستجو، محقق را در انجام پژوهش آسان و سریع به شکل مطلوبی یاری می‌رساند. کاربر می‌تواند با استفاده از این قابلیت به محدود ساختن فهرست کتب براساس دامنه‌هایی نظیر: «کتاب، زمینه، زبان، ناشر، مجلدات، صفحات، مذهب، مترجم، دوران زندگی، مصحح و . . .» اقدام نماید و حوزه پژوهش خود را به موارد دلخواه اختصاص دهد.

امکان «فهرست‌سازی» و انجام عملیات گوناگون در فهرست‌های ایجاد شده، در این برنامه عرضه شده است. با استفاده از این قابلیت می‌توان فهرست‌های پویا و متنوعی از کلمات به شکل‌های مختلف تهیه کرد و این فهرست‌ها را در متن کتاب‌ها جستجو نموده و یا آنها را با یکدیگر ترکیب کرد و جستجوهای گوناگونی را در آنها به انجام رسانید.

۴- امکانات پژوهشی

با استفاده از گزینه «علامت گذاری در متن» می‌توان جهت مراجعات بعدی، در جاهای مختلف متن علامت گذاشت. افزون بر این، پژوهشگر می‌تواند به کمک امکان «نمایه بر متن» برای هر متنی که مطالعه می‌کند، نمایه یا عنوان خاصی قرار دهد تا در صورت لزوم به آنها مراجعه نماید. بهره‌گیری از قابلیت «رنگی کردن متن» کاربر را قادر می‌سازد که متن مورد نظر خود را رنگی کرده و یا زمینه‌های مختلف را به رنگ دلخواه درآورد و برای هر رنگ، عنوانی را برگزیند و سپس متن انتخابی را به دفترچه یادداشت منتقل سازد و یا به چاپ برساند.

گنجاندن امکان «حاشیه‌نویسی» موجب شده تا پژوهندگان، دیدگاه‌ها و نکته‌های مورد نظر خویش را در این قسمت وارد کنند که در صورت نیاز به آنها دست یابند.

۵- امکانات جانبی

در این برنامه، ویرایشگری قرار داده شده که محقق به کمک آن می‌تواند مطالب انتخابی را به قسمت «یادداشت» منتقل سازد و پس از ویرایش، در پرونده‌ای با قابلیت‌های گوناگون ذخیره کرده و یا به چاپ برساند. قابلیت «چاپ» متن با اندازه‌های مختلف و کیفیت مناسب در این لوح فشرده ارائه گردیده است و کاربر می‌تواند چاپگر مورد استفاده خود را از بین چاپگرهایی که پیشتر روی سیستم نصب شده‌اند، انتخاب کند. چنانچه پژوهشگر به هنگام استفاده از نرم‌افزار با سؤال‌هایی روبرو شود که مربوط به چگونگی استفاده از گزینه‌ها و تکه‌های عملیاتی است، می‌تواند از طریق قابلیت «راهنمای برنامه» توضیحات راه‌گشایی در باره قسمت‌های مختلف برنامه دریافت دارد.

جهت سهولت در استفاده از برنامه، ۷ نوع صفحه کلید رایج در این نرم‌افزار

گنجانده شده است. همچنین امکان انتخاب هر یک از ۷ نوع قلم نمایش برای کاربر ممکن می‌باشد. محقق در بخش «تحقیقات» می‌تواند برای ضبط پژوهش‌های خود مسیری را مشخص کند و به حذف نمایه‌ها، حاشیه‌ها، رنگ متن‌ها و علامت‌های موجود در تمام کتب اقدام نماید.

در بخش «در باره مرکز» توضیحاتی در مورد ساختار مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی ارائه شده است و کاربر از طریق این امکان با اهم فعالیت‌های انجام شده، نرم‌افزارها و برنامه‌های این مرکز آشنا می‌شود. ■